वास्य प्रयोगः न लोके । कुहयति विस्मापयति ऐश्वर्य्येण कुह- अच् । २कुबेरे पु० हेमच० । ३विस्मापके त्रि० ।

कुहक न० कुह-बा० कुन् । १इन्द्रजाले असद्वस्तुनः सत्त्वेन बोधके व्यापारभेदे । "द्वेष्यैरपक्षैरहितैश्च तस्य भिद्यस्व नित्यं कुहकोद्यतैश्च" भा० व० २३३अ० । "धाम्ना स्वेन सदा निरस्तकुहकं सत्यं परं धीमहि" भाग० १,१,१, २वञ्चनायां स्त्री क्षिपका० नेत्त्वम् । इन्द्रजालं च माया व कुहका वापि भीषणा" भा०उ० ५४६१ श्लो० । ३नागभेदे पु० । "ततोऽधस्तान्महातले काद्रवेयाणां सर्पाणां नैकशिरसां क्रोधवशोनाम गणः कुहकतक्षककालियसुषेणादिप्रधाना महाभोगवन्तः" भाग० ५।२४। ३९। "द्विजोपसृष्टः कुहकस्तक्षको वा (मां) दशत्वलं गायत विष्णुगाथाः" भाग० १।१९।१४। परीक्षिदुक्तिः

कुहकस्वन पुंस्त्री० कुहकः विस्मापकः स्वनोऽस्य । कुक्कुटविहगे हेमच० स्त्रियां ङीष् । [ङीष् ।

कुहकस्वर पुंस्त्री कुहकस्वनवत् । कुक्कुटे हारा० स्त्रियां

कुहक्क पु०"द्रुतद्वन्द्वं लघुद्वन्द्वं ताले कुहक्कसंज्ञके" इति सङ्गी तदामोदरोक्ते तालभेदे ।

कुहन न० ईषत् प्रयत्नेन हन्यते हन-कर्म्मणि वा अप् । १सङ्गाण्डे २काचपात्रे च मेदि० तयोरीषत्प्रयत्नेन हन्यमानत्वात्तथात्वम् कुत्सिताचारेण हन्ति हन-अच् । ३दर्पालौ त्रि० मेदि० । कुं पृथ्वीं हन्ति हन-अच् । ४मूषिके ५सर्पे च पुंस्त्री स्त्रियां ङीष् ।

कुहना स्त्री कुह-युच् । १दम्भचर्य्यायां मेदि० २लोभात् मिथ्येज्यापथकल्पनायाम् अनरः (दम्भेन कृतध्यान मौनादौ भानुदीक्षितः) भावे ल्युट् विस्मापने न० स्वार्थे क अत इत्त्वम् । कुहनिका तत्रार्थे शब्दरत्ना ।

कुहर पु० कुं हरति हृ-अच् कुह-विस्मापने क तं राति रा-क वा । १नागभेदे मेदि० २गह्वरे ३छिद्रे न० मेदि० "तैः किं मत्तकरीन्द्रकुम्भकुहरे नारोपणीयाः कराः" प्रसन्नरा० । ४कर्णे ५कण्ठशब्दे ६गले ७समीपे च न० अजयपालः ।

कुहरित न० कुहरयति कण्ठशब्दं करोति कुहर+कर्त्तरि णिच्-भावे क्त । १पिकालापे मेदि० २रतध्वनौ च मेदि० ३शब्दमात्रे विश्वः

कुहलि पु० कु+हलि-इन् । १पूगपुष्पिकायां (पान्) त्रिका०

कुहा स्त्री कुह-क । १कुब्जभटिकायाम् २कटुक्यां च (कट्की) शब्दच० ।

कुहु स्त्री कुह-उग० कु । कुह्वशब्दार्थे हेमच० । "कोकिलानां कुहुरवैः सुखैः श्रुतिमनोहरैः" भा० आश्व० ७२४ श्लो० । कुहुकुहायते कुहुशब्दे वक्ष्यमाण भारतवाक्यम् कुहु+डाच् द्विश्च कुहुकुहायते ।

कुह्नू स्त्री कुह-कू । नष्टेन्दुकलायामावास्यायाम् । "द्वे ह वा अमावास्या या पूर्वाऽमावास्या सा सिनीवाली योत्तरा सा कुह्वरिति" श्रुतिः । व्यक्तमाह कालमा० व्यासः "दृष्टचन्द्रा सिनीवाली नष्टचन्द्रा कुहूर्मता" स्मृत्यन्तरे "तिथिक्षये सिनीवाली नष्टचन्द्रा कुहूर्मता। बाहुल्येऽपि कुहूर्ज्ञेया वेदवेदाङ्गवेदिभिः" । तत्र श्राद्धाधिकारिभेदमाह तत्रैव जाबालिः "अपराह्णव्याप्तौ यदि दर्शस्तिथिक्षये । आहिताग्नेः सिनीवाली निरग्न्यादेः कुहूर्मता" । आदिशब्दात् स्त्रीशूद्रयोरपि ग्रहणम् यथाह तत्रैव लोगाक्षिः "सिनीवाली द्विजैः कार्य्या साग्निकैः पितृकर्म्मणि । स्त्रीभिः शूद्रैः कुहूः कार्य्या तथा चानग्निकैर्द्विजैः"। अत्र विशेषादिःकालमाधवीयादौ ज्ञेयः । २तदधिष्ठात्र्यां देवपत्न्याम् "सिनीवाली कुहूरिति देवपत्न्याविति" नैरुक्ताः; सा च अङ्गिरसः सुता यथाह भाग० ४,१,२९। "श्रद्धा त्वङ्गिरसः पत्नी चतस्रोऽसूत कन्यकाः। सिनीवाली कुहूराका चतुर्थ्यनुमतिस्तथा" भा०य०११७अ० तु अन्या अपि तत्कन्या आह यथा "देवी भानुमती नाम प्रथमाङ्गिरसः सुता । भूतानामेव सर्व्वेषां यस्यां रागस्तदाऽभवत् । रागाद्रागेति यामाहुर्द्वितीयाङ्गिरसः सुता । यां कपर्दिसुतामाहुर्दृश्यादृश्येति देहिनः । तनुत्वात् सा सिनीवाली तृतीयाङ्गिरसः सुता । पश्यत्यर्चिष्मती भाभिर्हविर्भिश्च हविष्मती । षष्ठीमङ्गिरसः कन्यां पुण्यामाहुर्महिष्मतीम् । महामखेष्वाङ्गिरसीदीप्रिमत्सु महामती । महामतीति विख्याता सप्तमी कथ्यते सुता । यां तु दृष्ट्वा भगवतीं जनः कुहुकुहायते । एकानंशेति तामाहुः कुहूमङ्गिरसः सुताम् ।" विवृतमेतत् नीलकण्ठेन "भानुमती सूर्य्ययुक्ता दिवसाभिमानिनीत्यर्थः । रात्रिमाह भूतानामिति सुषुप्तिकालत्वेन अमनाथकत्वात्तस्यां रागोऽभवत् रागात् रागहेतुत्वात् सन्ध्याद्वये रागोपेतत्वाद्वा । कपर्दिनो रुद्रस्य सुतामिव सुतां चन्द्रकलां ललाटे धृतत्वात् दृश्यादृश्यरूपां तत्र हेतुः तनुत्वादिति तेन सूक्ष्मचन्द्रयुक्तत्वं लक्ष्यते चतुर्दशीयुक्तामावास्यां सिनीवाली "या पूर्वामावास्या सा सिनीवाली योत्तरा